AVİM Yorum • No: 2022 / 12 • Şubat 2022

ÇİN'İN ORTA ASYA ÜLKELERİYLE ETKİLEŞİMİ ARTIYOR

Şevval Beste GÖKÇELİK

Misafir Araştırmacı

Çin son yıllarda Orta Asya bölgesinde istikrarlı bir şekilde güçleniyor. Çin, Orta Asya ülkeleriyle, yumuşak güç ve ekonomik bağlar aracılığıyla, ticari açıdan yapıcı ortaklıklar kuruyor. Çin, Orta Asya diplomasisini zengin enerji kaynakları ve stratejik coğrafi konumu ile bu ülkelere çeşitli yatırımlar yaparak sürdürmektedir. Gelişen ekonomik bağlar, Orta Asya bölgesini siyasi ve ekonomik anlamda giderek Çine daha bağımlı hale getirmektedir.

25 Ocak tarihinde Çin ve Orta Asya ülkeleri arasında kurulan ilişkilerin 30. yıl dönümünü kutlamak üzere düzenlenen zirvede bir araya gelen Orta Asya ülkeleri liderleri ve Çin Devlet Başkanı Şi Cinping ekonomik alandaki entegrasyonlarını artıracaklarını açıkladılar. Cinping, Çinin iç pazarının Orta Asya malına ve tarım ürünlerine daha fazla açılacağına dair söylemlerde bulundu. Bu gelişme, Çinin Covid-19 pandemisi nedeniyle sınır düzenlemelerini sıkılaştırdığı ve ihracatçıların önemli kayıplar yaşadığı Orta Asya ülkeleri için olumlu bir gelişme olarak görülebilir.[1]

Çinin Orta Asya ülkeleriyle olan ekonomik ilişkisini ivmelendiren en önemli projelerden biri Çinin 2013 yılında ilk kez dile getirdiği Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) kapsamındaki projelerdir. Çin ile Orta Asya arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişiminde anahtar niteliğinde görülen KYG, karşılıklı pazarların birbirine açılmasını kolaylaştıracak. Cinping, 25 Ocaktaki zirvede Çin ile Orta Asya bölgesi arasındaki ticaret cirosunu KYG'ye de dikkat çekerek 2030 yılına kadar 70 milyar dolara çıkarmak istediğini söyledi. Dolayısıyla ekonomik ilişkilerin hız kesmeden artarak devam edeceğinin sinyalleri verildi.

ABD, İngiltere gibi ülkelerin diplomatik boykot uyguladıkları Pekin Kış Olimpiyatları da 4 Şubatta başladı. Pekin Kış Olimpiyatlarına diplomatik boykotlar damgasını vururken ve pandemi nedeniyle üst düzey liderlerin yokluğu dikkat çekerken, beş Orta Asya liderinin tümünün katılımına şahit olundu. Çinin Sincan politikaları uluslararası gündemdeyken, Orta Asya liderlerinin katılımı Çin için kritik bir öneme sahip. Çin bakış açısına göre tüm Orta Asya liderlerinin Pekine gitmesi Uygur sorununu bölgesel tutmak ve her türlü dış müdahaleden korumak için güçlü bir yol olarak görülüyor.[2] Hem bölgesel hem de uluslararası bağlamda, beş Orta Asya başkanının Çine yaptığı ziyaretler, ilişkinin her iki taraf için de öneminin çok boyutlu olduğunu göstermektedir.

Çin ve Orta Asyanın sürekli gelişen ilişkileri ekonomik ortaklıkların yanı sıra bölgesel istikrar ve güvenlik ortamının oluşumu açısından da önemlidir. ABDnin Afganistandan

çekilmesi son dönemde Orta Asya bölgesindeki güç dengesini bozan ve güvenlik durumuna yönelik potansiyel riskleri artıran bir durum ortaya koymuştur. Buna ek olarak Kazakistandaki son protestolar ve isyanlar da dahil olmak üzere bölgede güvenliği tehdit eden durumlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Böyle bir durumda Çinin ekonomi ve refah üzerindeki rolünün güvenlik problemlerini çözücü etkisi Çinli yetkililer tarafından vurgulanmaktadır.[3] Çin Devlet Başkanı Cinping ise konuyla ilgili olarak terörizm, ayrılıkçılık ve aşırılık, ulusötesi organize suç ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele etmek ve dış müdahaleleri veya "renkli devrimleri" teşvik etme girişimlerini kararlılıkla reddetmek için Orta Asya devletleriyle çabaların birleştirildiğini söylemiştir. Karşılıklı güven mekanizması içinde kazan-kazan mantığıyla işlediği belirtilen ilişkiler iki taraf için de olumlu algılanmaktadır.

Çinin Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan ile altyapı projelerini artırmaya yönelik girişimleri, salgın önleme, tahıl güvenliği ve kalkınma finansmanı dahil olmak üzere işbirliğini derinleştirebileceği birçok alan olduğu taraflarca vurgulanmaktadır. Uzmanlara göre, Çin ve Orta Asya, eski İpek Yolundan bu yana süregelen bir iletişime sahiptir ve her iki tarafın da birbirinin kültürüne ve gelişim yoluna saygı göstermesiyle kültürler arasındaki diyalog ruhu günümüze miras kalmıştır. Tüm bunların ışığında iki taraf, bölgesel meseleler, yani Afganistan meselesi ve bölgesel barış ve güvenliğe yönelik diğer tehditler konusunda yakın bir şekilde eşgüdüm sağlayabilecek gibi görünüyor.

*Fotoğraf: *https://www.globaltimes.cn/page/202201/1246926.shtml*

[1]Almaz Kumenov, China promises more investment at Central Asia summit, *Eurasianet*, 26 January 2022, https://eurasianet.org/china-promises-more-investment-at-central-asia-summit

[2]Catherine Putz, Why Did Central Asias Leaders Go to Beijing?, *The Diplomat,* 8 February 2022, https://thediplomat.com/2022/02/why-did-central-asias-leaders-go-to-beijing/

[3]China to aid 5 Central Asia countries with additional 50 million vaccines, to continue 'high-level political mutual trust', *Global Times*, 26 January 2022, https://www.globaltimes.cn/page/202201/1246926.shtml

Yazar Hakkında :

Şevval Beste Gökçelik 2019 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü □□□□ mezun olmuştur. Lisans mezuniyetini takiben 2019 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Çalışmaları tezli yüksek lisans programına başlamıştır. 2018 yılında Erasmus programı kapsamında Università di studi degli Siena'da (Siena Üniversitesi) lisans ve yüksek lisans seviyesinde dersler almıştır.

Lisans öğrenimi sırasında Ocak 2019'da Türkiye Stratejik Analizler Merkezi'nde staj yapmış ve Türkiye □□□ doğrudan ve dolaylı ilgilendirebilecek bölge dışı siyasi, ekonomik, askeri ve sosyokültürel gelişmelerin yakından takibini sağlamıştır. Burada 'Arap Baharı'nda Gençlik Örgütleri' adlı tez çalışmasını hazırlamıştır. Ayrıca TÜRKSAM Göçmen Bültenini hazırlamıştır. Yüksek lisans öğrenimi sırasında 2019 yılında Polonya'nın Krakow kentinde uluslararası tanıtım ve pazarlama alanında uygulamalı olarak staj yapmıştır.

Kasım 2020'de Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır.

Atıfta bulunmak için: GÖKÇELİK, Şevval Beste. 2020. "ÇİN'İN ORTA ASYA ÜLKELERİYLE ETKİLEŞİMİ ARTIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2022 / 12. Şubat 22. Erişim Kasım 19, 2020. https://avimbulten.org/tr/Yorum/CIN-IN-ORTA-ASYA-ULKELERIYLE-ETKILESIMI-ARTIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır